

ДО:

Г-Н БОЙКО БОРИСОВ

Председател на Министерски съвет на Република България

Г-ЖА ЦЕЦКА ЦАЧЕВА

Министър на правосъдието на Република България

Г-Н АНДОН ДОНЧЕВ

Председател на парламентарната комисия за българите в чужбина

ОТНОСНО: Приемане на нов закон за българите извън Република България

Уважаеми г-н Борисов,

Уважаема г-жа Цачева,

Уважаеми г-н Дончев,

Пропуските и скандалите, свързани с работата на ДАБЧ повдигат основателно въпроса за целесъобразността от съществуването на тази държавна агенция в този вид какъв е в момента, като се вземат предвид нейните правомощия, административен капацитет и възможност за реално положително въздействие върху живота на българите в чужбина.

Осемнадесетгодишното съществуване на агенцията има само един резултат – увеличаване на административната тежест. Нейната единствена практическа функция – да издава удостоверение за български произход може спокойно да бъде отменена, като българския произход на кандидатите се преценява от дирекция „Българско гражданство“ в Министерството на правосъдието пряко въз основа на документите по чл. 3 от ЗЖИРБ.

Детайлното юридическо обяснение за това наше предложение е в приложение на това писмо.

Но, имайки предвид че България е сред страните с най-бързо изчезващо население, запазването на институционалната връзка между нея и диаспората е от изключителна важност за националната и сигурност.

За тази цел БККС предлага приемане на нов закон за отношенията на Република България с българите извън България.

Този закон трябва да уреди отношенията между ведомствата които в своята компетентност имат правомощия свързани с българите извън Република България, спазване на правата и интересите на българите извън Република България както и засилване на техните общности, начина по който се осъществява сътрудничеството с българите извън Република България, регулиране на мерките и дейностите при връщане и заселване, както и други въпроси от значение за българите извън Република България.

За осъществяване на тези цели, Закона трябва да предвиди създаването на Министерство за българите извън Република България и Съвет към Министерския съвет на Република България за българите извън Република България, по примера на съответния хърватски закон.

Министерството за българите извън Република България ще е надлежната институция за провеждане на държавната политика за отношенията между Република България и българите извън Република България.

Съвета е съвещателен орган на Министерския съвет на Република България който предоставя помощ на МС на Република България в създаването и провеждането на политики, дейности и програми по отношение на българите извън България.

Членове на Съвета са представители на Българите извън Република България и членове по длъжност.

Членове на Съвета от българите извън Република България са представители на сдруженията, организациите и институциите на Българите извън Република България,

личности уважавани в средата в която живеят, ангажирани за спазване и укрепване на българската идентичност на своите общности и на подобрене на отношенията с отечеството.

Членове на Съвета по дължност са представители на държавните органи и институции, БПЦ и организации на гражданското общество.

За председател на Съвета се избира член от претставителите на българите извън Република България.

Предлагаме при общественото обсъждане на новия закон за отношенията на Република България с българите извън България да бъдат включени и представители на българските общности.

ПРИЛОЖЕНИЕ: ДЕТАЙЛНО ЮРИДИЧЕСКО ОБЯСНЕНИЕ

Съгласно чл. 47 от Закона за администрацията, държавната агенция е администрация на пряко подчинение на Министерския съвет за разработване и осъществяване на политика, за която не е създадено министерство. Понастоящем в Република България, освен ДАБЧ, съществуват още 10 държавни агенции: Държавна агенция "Архиви", Държавна агенция "Държавен резерв и военновременни запаси", Държавна агенция "Електронно управление", Държавна агенция за бежанците, Държавна агенция за закрила на детето, Държавна агенция за метрологичен и технически надзор, Държавна агенция "Национална сигурност", Държавна агенция "Разузнаване", Държавна агенция "Технически операции" и Национален статистически институт.

От систематичния преглед на действащите държавни агенции и техните функции може да се направи извод, че всички с изключение на ДАБЧ извършват тясно специализирани, конкретни държавни политики, които не могат да бъдат придадени към определено министерство, които имат относително самостоятелен характер. Например статистическите и метрологичните дейности се извършват от определени, тесни специалисти с необходимото образование и опит. При ДАБЧ няма никаква

тясноспециализирана професионална дейност, никакви изисквания към личния състав и председателя.

От друга страна, в Устройствения правилник на ДАБЧ, (приет с Постановление № 19 на МС от 21.02.2000 г.), повечето правомощия на председателя правят впечатление със своя стратегически и много абстрактен характер:

- разработва съвместно с органите на изпълнителната власт държавната политика за българските общности извън Република България и упражнява правомощия, които са му определени със закон;
- разработва и участва в обсъждането на проекти на нормативни актове, отнасящи се до дейността на агенцията;
- участва в подготовката на сключване на международни договори, имащи отношение към българските общности;
- представлява държавата в международни организации и програми по въпросите на националните, езиковите и религиозните общности при предоставени от Министерския съвет правомощия;
- координира дейността на агенцията по сътрудничеството със Светия Синод на Българската православна църква и управителните тела на другите вероизповедания, държавни органи в други държави и юридически лица с нестопанска цел в страната и в чужбина със сходни цели, както и с международни организации и институции;
- ръководи и контролира събирането, анализа, съхраняването и използването на информацията за българските общности.

Изброените правомощия, поставени в правилника на първо място като най-важни, са формулирани твърде общо, мъгляво. Повечето от тях са несамостоятелни, а касаят взаимодействие с други органи на държавна власт. Не са определени ясно отговорностите на агенцията, обемът в който тя трябва да съдейства за съответните политики. Няма критерии за квалификацията на нейния председател и личен състав, за разлика от другите държавни агенции. Не е ясно как тя разполага с капацитет да участва в подготовката на международни договори, политики и нормативни актове. Загадка е как и каква информация събира за българските общности в чужбина. Няма данни председателят да е представлявал България в някоя международна организация. Поне на интернет страницата ѝ няма сведения за подобни дейности, но

пък там фигурират обявления за конкурс „Българка на годината“ , детски съчинения и поздравителни адреси. Макар тези инициативи да са похвални, те едва ли оправдават съществуването на държавна агенция. Няма и следа от проекти за нови политики и нормативни актове, въпреки фрапантната правна празнота при издаване на удостоверения за български произход, както ще стане дума по-долу.

Щатното разписание на агенцията е от 25 щатни бройки, от които едва 15 са специализирана администрация. Бюджетът е малко над 900 хил. лв. Става въпрос за миниатюрна като правомощия и численост структура, но с необяснимо висок административен ранг – държавна агенция. Може да се заключи, че оплакванията на сегашния ѝ председател в медийното пространство, че бюджетът е твърде малък са крайно неоснователни, като се вземе предвид ограничения и доста неясен обем от правомощия.

Правомощията на агенцията са незначителни с едно много важно изключение: правомощието по чл. 15, ал.2 от Закона за българското гражданство издава удостоверение за български произход, което е необходима предпоставка за получаване на българско гражданство по натурализация по облекчен ред. Документът е незаменяем с друг. Докато за упражняване на правата по Закона за българите, живеещи извън Република България за доказване на произход се признават и други документи посочени в чл. 3, то в Закона за българското гражданство алтернатива няма – нужно е удостоверение от ДАБЧ – като своеобразен „посредник“ между доказателствата за българския произход и получаването на заветното българско гражданство.

Тук се набива на очи най-голямата недомислица в законодателството свързани със станалите скандални удостоверения за български произход: относно реда и условията за издаване на удостоверение за български произход няма никакви правна уредба, освен общите правила на АПК. Няма и нормативна уредба какви реквизити трябва да съдържа удостоверението от ДАБЧ.

Единственото безспорно е, че пред ДАБЧ следва да се представят един от документите по чл. 3 от ЗБЖРБ:

- Издаден от български или чужд държавен орган;

- Издаден от организация на българи, живеещи извън Република България, призната от компетентния български държавен орган за поддържане на връзки с тях (който е ДАБЧ);
- Издаден от Българската православна църква;
- Съдебно решение за установяване на произход.

Възниква въпросът: ако за кандидат за българско гражданство има например влязло в сила съдебно решение, че е от български произход, защо е нужно да представя пред Министерството на правосъдието удостоверение от ДАБЧ за своя български произход? На практика той следва да подаде заявление в ДАБЧ, към което да приложи съдебното решение и да чака издаване на индивидуален административен акт, за да може да се възползва от правата, които съдебното решение му дава! Несъмнен абсурд в държава, претендираща да е правова.

Също толкова абсурдна е и ситуацията ДАБЧ да издава удостоверения, въз основа на документи от организации на българи в чужбина. В най-добрия случай удостоверението на ДАБЧ като съдържание ще представлява едно буквално повторение на вече издадения документ от организация на българи в чужбина. ДАБЧ не събира други доказателства служебно, освен представените от заявителя и няма право да изисква допълнителни, освен посочените в чл. 3 ЗЖИРБ. Не е ясно въз основа на какъв критерий ДАБЧ ще приеме или откаже да приеме документ, издаден от призната организация на българи в чужбина. В нито един нормативен акт няма уредба за това какви са реквизитите на документите издавани от признатите организациите на българи в чужбина и върху какви доказателства могат да се основават те. Това отваря широки възможности за субективизъм, административен произвол и корупция от страна на ДАБЧ.

Субективизъм и произвол са напълно възможни и когато ДАБЧ следва да преценява документи издадени от български или чужд държавен орган. Има пълна правна празнота по въпроса дали тези документи трябва да се представят в оригинал или копие, дали копието да е преведено, легализирано, нотариално заверено и т. н. Това дава огромни възможности за противоречиви практики, бавене на преписки и в крайна сметка е благодатна почва за корупция и злоупотреби.

Известно е, че забавените преписки в ДАБЧ са 20000.

На страницата на ДАБЧ е публикуван Правилник за дейността на Държавната агенция за българите в чужбина по издаване на удостоверения за български произход, във флагрантно противоречие със Закона за нормативните актове. Председателят на агенцията няма право да издава нормативни актове, какъвто претендира да бъде въпросният документ: с него се вменяват задължения на заявителите да представят копие от акт за раждане, копие от документ за самоличност, както и декларация за национално самосъзнание - своеобразно „дописване“ на чл. 3 ЗЖИРБ, както и абсурдното изискване за запазване на час за подаване на заявление в пълно противоречие със Закона за администрацията, АПК и Наредбата за административното обслужване. Ноторно известно и безспорно е, че заявления за административни услуги могат да се подават без ограничение в рамките на работното време на администрацията. Заявление се подава само лично, когато това е изрично определено в специален закон. На общо основание заявление може да се подаде по пощата, електронен път, с куриер, по пълномощие.

Всички гореизброени нарушения, пропуски и недомислици са подминавани без внимание от ДАБЧ за целия период на съществуването ѝ, въпреки правомощието на председателя ѝ да разработва и участва в обсъждането на проекти на нормативни актове, отнасящи се до дейността на агенцията. Никаква инициатива от страна на агенцията за крайно належащото допълване и прецизиране на нормативната уредба.

Председател на БККС

Лазар Младенов